

PRVÁ KAPITOLA

V deň, keď mi Istý McNiekto priložil zbraň na hrud' a vyhrážal sa, že ma zabije ako mačku, presne v ten deň zomrel mliekar. Zastrelila ho štátna tajná služba a jeho smrť ma vôbec netrápila. Iných však trápila. Mnohí z nich o mne všeličo rozprávali, hoci ma poznali len z videnia. Vďaka nim a najmä vďaka môjmu prvému švagrovi sa začali o mne šíriť reči, že som sa s mliekarom zaplietla, aj keď mám len osemnásť a on štyridsaťjeden. Vedela som, koľko má rokov, nie preto, že to vraveli v médiách, keď ho zastrelili, ale preto, lebo už mesiace sa miestni ohovárači pohoršovali, že štyridsaťjedenročný a osemnásťročná, to je nechutné, dvadsaťtriročný rozdiel je nechutný, on je ženatý a ja ho neobalamutím, lebo všade je veľa tichých a nenápadných očí, čo nás pozorujú. Ako by to bola moja chyba, že som sa zaplietla s mliekarom. Veď ja som s ním nič nemala. Nepáčil sa mi a jeho snaha začať si so mnou ma miatla a desila. Ani prvý švagor sa mi nepáčil. Mal potrebu neustále šíriť výmysly o cudzích milostných životoch. O mojom milostnom živote. Keď som bola mladšia, mala som asi dvanásť, sestra sa spamätávala z rozchodu s dlhoročným frajerom, ktorý ju nechal, a zrazu sa zjavil tento chlap, spravil jej dieťa a hneď sa vzali. Odkedy ma prvýkrát zbadal, adresoval mi oplzlé poznámky o mojej šuške a hruške, mušličke a štrbinke, jaskynke a broskynke a mnohé ďalšie slová, sexuálne slová, ktorým som nerozumela. Bolo mu jasné, že im nerozumiem, ale viem dosť na to, aby som

pochopila, že súvisia so sexom. A to ho rajcovalo. Mal tridsaťpäť. Dvanásť a tridsaťpäť. To je tiež dvadsaťtriročný rozdiel.

Robil teda predom mnou oplzlé narážky, presvedčený, že má na to právo, a ja som sa neozvala, lebo som nevedela, ako naňho reagovať. Nikdy s tým nezačal v prítomnosti mojej sestry. No sotva odišla, prepol sa v ňom spínač. Našťastie som sa nebála, že mi fyzicky ublíži. U nás v tých časoch bolo násilie hlavným kritériom hodnotenia ľudí a ja som okamžite vedela, že nie je násilný, že to nie je jeho štýl. No i tak som z jeho predátorských rečí vždy stuhla od strachu. On bol ľudský odpad a ona mala smolu, že s ním otehotnela a pritom stále ľúbila svojho bývalého a nemohla uveriť, čo jej spravil, neverila, že mu nechýba, ale nechýbala. Už si našiel druhú. Sestra si tohto staršieho chlapa, za ktorého sa vydala, vlastne nevšímala, bola primladá, príliš nešťastná a príliš zamilovaná (akurát nie doňho), aby sa ním zaoberala. Hoci som ju tým zarmútila, prestala som ich navštevovať, lebo som už nemohla znieť jeho slová a grimasy. Ďalších šesť rokov sa u mňa aj u ostatných starších sestier neúnavne o niečo pokúšal a všetky tri sme ho priamo i nepriamo, slušne aj vulgárne niekam posielali. A vtedy sa bohvie odkiaľ zjavil na scéne mliekar, rovnako nepozvaný, no omnoho hrozivejší a omnoho nebezpečnejší.

Netuším, či mliekar to bol. Nám mlieko nenesil. Myslím, že ani iným. Nikto si uňho mlieko neobjednával. Nikdy so sebou mlieko nemal. Nikdy ho nerozvážal. Nemal ani len mliekarské auto. Ale vozil sa na rôznych iných autách, často luxusných, hoci on sám mal od luxusu ďaleko. Aj napriek tomu som si ani jeho, ani tie autá nevšímala, až kým do nich nezačal nasadať predom mnou. Inokedy jazdil na dodávke: malej, bielej, nevýraznej, splývajúcej s prostredím.

Zastavil pri mne jedného dňa, keď som sa prechádzala a čítala pritom *Ivanhoa*. Často som pri chôdzi čítala, nevidela som na tom nič zlé, no napokon sa aj z čítania stal ďalší dôkaz proti mne. „Číta pri chôdzi“ určite nechýbalo v dlhom zozname.

„Ty si dcéra tých a tých, však? Ten a ten bol tvoj otec, že? Tvoji bratia, ten, ten, ten a ten, hrávali hurling, nie? Naskoč, zveziem ťa.“

Povedal to celkom nenútene a rovno mi otvoril dvere. Bola som začítaná a vôbec som si nevšimla, že sa ku mne blíži auto. Toho chlapa za volantom som nikdy predtým nevidela. Nakláňal sa ku mne, usmieval sa, tváril sa priateľsky a ochotne. No v osemnástich rokoch som už vedela, že pri usmievavých, priateľských a ochotných ľuďoch sa treba mať na pozore. Nešlo o to, že ma chce odviezť. Ľudia, čo vtedy v našom okolí mali autá, často zastavili a ponúkli odvoz. Mať auto nebolo bežné a hromadná doprava často nefungovala pre nahlásené bomby a únosy. Vedelo sa, že chlapi sa občas prevádzajú v aute a skúšajú okoloídúce zlákať na sex za peniaze, ale nebolo to bežné. Aspoň ja som sa s tým nikdy nestretla. Každopádne, nechcela som sa zviezť. S nikým. Rada som sa prechádzala. A pri chôdzi čítala a rozmýšľala. A rozhodne som nechcela nastúpiť do auta k tomuto chlapovi. Ale nevedela som, ako mu to povedať, lebo nebol neslušný a poznal moju rodinu, veď všetkých vymenoval, teda celú mužskú časť, a tak som nechcela byť neslušná ani ja. Zaváhala som, či skôr zamrzla, a to bolo vlastne tiež neslušné. „Prechádzam sa,“ povedala som, „a čítam,“ a ukázala som mu knihu, akoby si *Ivanhoe* vyžadoval chôdzu. „Aj v aute sa dá čítať,“ odvetil a ja si už nepamätám, ako som zareagovala. Napokon sa zasmial a povedal: „V poriadku, nevádi. Uži si knižku,“ zabuchol dvere a odišiel.

Prvýkrát sa nestalo nič viac, a už sa začali šíriť klebety. Prišla za mnou najstaršia sestra, lebo jej muž, môj teraz štyridsaťjedenročný švagor, ju poslal, aby ma informovala a varovala. Vraj ma ktosi videl, ako sa rozprávam s tým chlapom.

„Ale choď do riti,“ znela moja odpoveď. „Čo znamená, že ma videli? Kto ma videl? Tvoj manžel?“

„Počúvaj, čo ti vravím,“ pokračovala, ale ja som ju nechcela počúvať. Lebo jej manžel je pokrytec a ona mu to toleruje. Vtedy som si nevedomovala, že sa na ňu hnevám a celý čas jej pripisujem vinu za jeho oplzlé poznámky. Nevedomovala som si, ako jej zazlievam, že sa zaňho vydala, keď ho neľúbí a zrejme si ho ani neváži. Veď určite vedela, že sa obzerá za inými, nemohla to nevedieť.

Nedala sa odradiť a ďalej ma poučovala, ako sa mám správať, varovala ma, že si koledujem o problémy, lebo zo všetkých mužov, s ktorými som si mohla začať... Mala som toho dosť. Rozčúlila som sa a začala nadávať, lebo viem, že neznáša nadávky, a bol to jediný spôsob, ako ju vyštvať z izby. Potom som na ňu ešte zakričala z okna, že ak mi ten zbabelec chce niečo povedať, nech za mnou príde osobne a povie mi to do očí. To bola chyba: neovládla som sa a dovolila, aby ma pri tom videli a počuli. Kričala som z okna na ulicu a nechala som sa do toho zatiahnuť. Väčšinou sa podobným situáciám vyhýbam. Ale vtedy som sa hnevala. Tak hrozne som sa nahnevala: na ňu, že je jeho ženuška a vždy urobí, čo jej povie, a naňho, že sa pokúša vlastnú nehanebnosť preniesť na mňa. Cítila som, ako mnou lomcuje tvrdohlavosť. Nech sa každý stará o seba! Bohužiaľ, bolo pre mňa typické, že som sa v takej situácii zaťala a nepoučiteľne som si kopala jamu, do ktorej som nakoniec sama spadla. Klebety o sebe a mliekarovi som nebrala vážne. V našej štvrti odjakživa všetci strkali nos

druhým do života. Klebety sa priplavili a zasa odplavili, prišli, odišli a vždy si našli novú obeť. A tak som údajnému romániku s mliekarom nevenovala pozornosť. Ale potom sa objavil znova, pre zmenu bez auta. Pripojil sa ku mne, keď som si bola zabehať v parku pri jazerách.

Bola som sama a tentokrát som nečítala, lebo pri behaní nečítam. A zrazu sa zjavil, opäť nevedno odkiaľ. Pustil sa do behu vedľa mňa, hoci sme nikdy takto jeden vedľa druhého neboli. Zrazu sme bežali zarovno a vyzeralo to, akoby sme spolu behávali odjakživa. Znova ma to vystrašilo a rovnako ma v budúcnosti vystraší každé ďalšie stretnutie s ním, okrem posledného. Spočiatku mlčal a ja som nebola schopná nič povedať. Potom prehovoril, akoby nadväzoval na predchádzajúci rozhovor, akoby sme sa odjakživa rozprávali. Hovoril útržkovito a trochu napäto, lebo som bežala celkom rýchlo. Vedel všetko o mojej práci: kde sa nachádza, čo tam robím, aký mám pracovný čas, v ktoré dni. Vedel aj, že chodím do mesta autobusom o osem dvadsať, teda ak ho neunesú. Ale všimol si, že domov sa autobusom nevozím. To bola pravda. Každý pracovný deň, či bolo pekne, alebo pršalo, či sa strieľalo, alebo sa odpaľovali bomby, počas nepokojov či prímeria, som chodila radšej pešo a čítala som si. Väčšinou knihy z devätnásteho storočia. Literatúra dvadsiateho storočia sa mi nepáčila, lebo sa mi nepáčilo dvadsiate storočie. Keď si na to s odstupom času spomínam, predpokladám, že aj toto o mne mliekar vedel.

A tak sme spolu bežali okolo horného jazera a on rozprával. Dole pri detskom ihrisku bola ešte jedna menšia vodná nádrž. Rozprával a pozeral pred seba, ani raz sa ku mne netočil. Počas celého nášho druhého stretnutia mi nepoložil jedinú otázku. Zjavne ani nemal záujem, aby som odpovedala.

Niežeby som bola schopná odpovede. Stále som sa čudovala, odkiaľ sa tam zobral. Prečo sa správal, akoby ma poznal, akoby sme sa poznali, keď sme sa nepoznali? Prečo predpokladal, že mi nevádi, ak beží vedľa mňa, keď mi to vadilo? Prečo som skrátka nezastala a nepovedala mu, nech mi dá pokoj? Ale všetky tieto otázky okrem prvej: „odkiaľ sa zobral?“ som si začala klásť až neskôr. A tým nemyslím o hodinu, ale o dvadsať rokov. Vtedy som mala osemnásť a bola som vychovaná v spoločnosti, kde kedykoľvek môže vypuknúť konflikt, takže základné pravidlá zneli: ak sa na tebe nedopustia fyzického násillia, ak ťa otvorene slovne nenapadnú ani si nezaznamenala posmešné pohľady, nič sa nedeje. Prečo by som sa teda cítila ohrozená, ak ma nič neohrozuje? V osemnástich som nevedela takmer nič o práve na súkromie a o jeho porušení. Intuícia mi vravela, že sa deje niečo zlé, cítila som odpor k niektorým situáciám a ľuďom, ale nevedela som, že intuícia a odpor majú nejakú váhu, nevedela som, že sa mi to nemusí páčiť a nemusím súhlasiť s tým, aby sa ku mne hocikto priblížil. Vtedy som len dúfala, že dotyčný či dotyčná mi čo najstručnejšie porozpráva veci, ktoré mi očividne potrebuje povedať, a potom vypadne. Alebo som vypadla ja, slušne a čo najrýchlejšie.

Po druhom stretnutí som už vedela, že sa mliekarovi páčim a o niečo sa pokúša. Vedela som aj, že on sa mi nepáči a nechcem, aby som sa mu páčila. On mi však ani slovom neprejavil náklonnosť. A nič odo mňa nechcel. Ani sa ma nedotkol. Dokonca sa na mňa počas celého druhého stretnutia ani nepozrel. Navyše bol odo mňa starší. Oveľa starší. Takže som si kládla otázku, či si to náhodou iba zle nevysvetľujem. Možno si to len namýšľam. Bežali sme predsa na verejnom priestranstve. Dva spojené parky okolo jazier boli v noci

dosť hrozivé, a vlastne boli hrozivé aj za dňa. Ľudia si to však nechceli pripustiť, lebo všetci túžili aspoň po jednom mieste, kam by sa dalo chodiť. Ten park mi nepatril, takže ak som v ňom mohla behať ja, mohol aj on, mohol sem chodiť ktokoľvek: deti, čo sa tu v sedemdesiatych rokoch ožierali, staršie deti, čo tu v osemdesiatych rokoch fetovali lepidlo, dospelí, čo si tu v deväťdesiatych rokoch pichali heroín, aj príslušníci štátnej tajnej služby, čo sa tu vtedy schovávali a fotili odporcov štátu. Fotili aj ľudí, čo sa s odporcami stretávali, a presne to sa vtedy stalo. Keď sme s mliekarom bežali okolo kríkov, ozvalo sa hlasné cvaknutie. Behala som tade často, a nikdy predtým som cvakanie spoza kríkov nepočula. Vedela som, že tentokrát sa to stalo kvôli mliekarovi a jeho aktivitám, a pod aktivitami myslím spoluprácu a pod spoluprácou myslím spoluprácu s rebelmi a spolupráca s rebelmi znamenala, že bol nepriateľ štátu zodpovedný za politické problémy v tejto oblasti. Takže zrazu moja fotka figurovala niekde v zložke ako „kedysi neznáma, no teraz už rozhodne známa spolupracovníčka“. Mliekar sa k cvaknutiu fotoaparátu nevyjadroval, hoci ho nemohol nepočuť. Ja som len zrýchlila tempo, aby som mala beh čím skôr za sebou, a tiež som sa tvárila, že som nič nepočula.

On však neustále spomaľoval, až sme napokon takmer kráčali. Nie preto, že by nemal kondíciu, ale preto, že zjavne nebol bežec. Beh ho nezaujímalo. Jeho behanie okolo jazera, kde som ho nikdy predtým nevidela, vôbec nebolo o tréningu. Vedela som, že beží len kvôli mne. Naznačil, že je to vytrvalostná technika. Ale ja som o behu vedela dosť na to, aby mi bolo jasné, že chôdza namiesto behu vytrvalosť nezlepší. Nahlas som to nemohla povedať, lebo neprichádzalo do úvahy, aby som bola v lepšej forme než on, aby som ve-

dela o svojej kondícii viac než on, lebo miestne uvažovanie o mužoch a ženách to skrátka nedovoľovalo. Tu mali muži a ženy striktné pridelené roly. Vedelo sa, čo si môže dievča dovoliť povedať chlapcovi, alebo čo si žena môže dovoliť povedať mužovi, alebo čo môže dievča povedať mužovi a čo už nie, aspoň nie oficiálne, nie na verejnosti a nie pričasto. Dievčatá, o ktorých sa rozšírilo, že sa nechcú podrobiť mužom, neuznávajú mužskú nadradenosť, ba dokonca si dovoľia mužom protirečiť – spurné, drzé a príliš sebavedomé ženské –, tu neboli tolerované. No nie všetci chlapani a muži sa s tým stotožňovali. Niektorí sa na „urazených“ chlapoch smiali. Takí sa mi páčili a môj asifrajer bol jedným z nich. „To nemyslíš vážne! Také zlé to nemôže byť, alebo hej?“ vravel a smial sa, keď som spomenula chalanov, čo sa navzájom neznášajú, no predsa ich spája nenávisť k hlučnej Barbare Streisandovej; pohoršenie, že vo filme Sigourney Weaverová zabije votrelca, keď to žiadny chlap nezvládol; odpor ku Kate Bushovej, lebo je ako mačka, odpor k mačkám, lebo sú ako ženy; no o tom, že v našej štvrti sa mačky mrzačia a vraždia, vlastne tam už takmer žiadne neostali, som pred ním mlčala. Namiesto toho som skončila pri Freddie Mercury, ktorého miestni mohli obdivovať, len ak zároveň popierali, že je na chlapcov. To už asifrajer položil kanvicu na kávu (zo všetkých ľudí, čo som poznala, vlastnil kanvicu len on a jeho kamoš šéfko), sadol si a znovu sa chechtal.

Už takmer rok sme boli „asi frajeri“. Stretávali sme sa každý utorok večer, občas aj vo štvrtok večer, trávili sme spolu väčšinu noci z piatka na sobotu a všetky zo soboty na nedeľu. Občas to vyzeralo ako normálny vzťah. Inokedy, že žiadny vzťah nemáme. Niekoľko jeho kamarátov nás vnímalo ako riadny pár. No väčšina nás považovala za jeden z tých „asi

párov,“ čo sa pravidelne stretávajú, no nemožno ich označiť za pár so všetkým, čo k tomu patrí. Kedysi som aj chcela, aby sme boli ozajstný pár a oficiálne spolu chodili, ale keď som to nedávno spomenula pred asifrajerom, povedal mi, že to nie je pravda a že som asi zabudla, ako to naozaj bolo. Povedal mi, že sme sa kedysi pokúšali správať ako ozajstná frajerka a ozajstný frajer, dohadovali sme si rande a zdanlivo napredovali k nejakej budúcej méte ako skutočné páry. A vtedy som sa vraj začala správať čudne. Aj on sa správal čudne, ale nikdy ma nevidel takú vystrašenú. Keď mi to vrael, matne som si na niečo podobné spomenula, no zároveň som aj pochybovala, či si to len nevymýšľa. Tvrdil, že vtedy navrhol, nech spolu radšej nechodíme, aby sme nezničili, čo medzi nami je. Vraj to celé bol z mojej strany pokus rozprávať o svojich pocitoch, no keďže ma to tak veľmi vystrašilo a prejavovala som city ešte menej ako on, zjavne som tomu od začiatku neverila. A tak navrhol, aby sme sa vrátili k „asi vzťahu,“ teda do fázy, v ktorej nie je jasné, či spolu chodíme alebo nie. To sme aj spravili a podľa neho som sa upokojila a on tiež.

Čo sa týka striktne pridelených ženských a mužských úloh a toho, čo kto kedy mohol a nesmel povedať, mlčala som, keď mliekar pribrzďoval, spomaľoval a napokon úplne prerušil môj beh. Ani teraz nerobil nič neslušné, aspoň nie vedome, takže som tiež nemohla byť neslušná a bežať ďalej. Namiesto toho som mu dovolila, aby ma spomalil, hoci mi jeho blízkosť nebola príjemná, a vtedy povedal čosi o mojej záľube v chôdzi, čo by som radšej nepočula a najradšej by som bola, keby to vôbec nevyslovil. Vrael, že si robí starosti a nemá z toho dobrý pocit, a za celý čas sa na mňa ani nepozrel. „Nemám dobrý pocit,“ povedal, „z tvojho večného prechádzania sa a behania. Priveľa beháš a prechádzaš sa.“ A potom bez

slova zašiel za roh na konci parku a zmizol. Tak ako minule, keď sa pristavil v nóbl aute, aj teraz ma jeho nečakané zjavenie, jeho blízkosť, trúfalosť, cvaknutie foťáka, jeho poznámky o mojom behaní a prechádzkach celkom zmiatli a nevedela som, prečo som taká vystrašená. Bol to určite šok, ale tá príhoda sa mi zdala príliš banálna, nedôležitá, príliš normálna, aby vyvolala ozajstný a oprávnený šok. Každopádne až po niekoľkých hodinách, keď som bola už dávno doma, som bola schopná vstrebať, že vie, kde pracujem. Ani som si nepamätala, ako som sa dostala domov, lebo keď sa vyparil, najprv som sa snažila behať ďalej a pokračovať v obvyklom tréningu, predstierať, že sa to nestalo alebo že to nič neznamenalo. No pretože som bola nesústredená a zmätená a nechcela som si to priznať, pošmykla som sa na lesklých stránkach, čo vypadli z nejakého odhodeného časopisu. Bola to dvojstrana so ženou s dlhými tmavými nepoddajnými vlasmi, ktorá mala na sebe len podväzky a nejaké čierne čipky. Usmievala sa na mňa, zakláňala a ukazovala rozkrok; vtedy som sa šmykla, stratila rovnováhu a spadla na chodník, tvárou na jej šušku.

ANNA BURNS

Mliekar

Z anglického originálu *Milkman*,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Faber & Faber v Londýne v roku 2018,
preložila Barbara Sigmundová.

Vydalo vydavateľstvo Lindeni v Bratislave v roku 2020
v spoločnosti Albatros Media Slovakia, s. r. o.,
so sídlom Mickiewiczova 9, Bratislava, Slovenská republika.

Číslo publikácie 2 209

Jazyková a redakčná úprava Lucia Halová

Zodpovedná redaktorka Lucia Krajčíková

Technická redaktorka Jana Urbanová

Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava

Tlač Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

I. slovenské vydanie

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú
odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Objednávky kníh:

www.albatrosmedia.sk

eshop@albatrosmedia.sk

tel.: 02/4445 2046

© Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2020

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie
sa nesmie kopírovať a rozmnožovať s cieľom rozširovania
v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom
bez písomného súhlasu vydavateľa.

ALBATROS MEDIA